

ЛІТЕРАТУРА

1. Крамаренко А. Розвиток креативних здібностей молодших школярів у процесі ознайомлення з тваринним і рослинним світом різних материків за допомогою технології «лепбук». *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка, психологія, філософія»* / Редкол.: С. М. Ніколаєнко (відп. ред) та ін. Київ: Міленіум. Вип. 291. 2018. С. 118-123.

2. Попова Л.П. Методика навчання української мови: матеріали до вивчення курсу: навчально-методичний посібник. Мелітополь, 2019. 166 с.

Тетяна КРОТОВА,

студентка М11 гр.

факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв

Наук. керівник: **Лариса ПОПОВА,**

к. філол.н., доц. (БДПУ)

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В ПРОЦЕСІ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

Сучасне суспільство вимагає вдосконалення змісту й технологій педагогічної освіти в Україні, пошуку нових шляхів і ресурсів покращення освітньої системи. Вагоме місце в реформуванні сучасної освіти посідає її початкова ланка, де закладаються основи загальноосвітньої підготовки школярів. Як зазначає, А. Крамаренко, з 1 вересня 2018 р. розпочалося запровадження положень Концепції Нової української школи, Державного стандарту початкової освіти (2018 р.), у яких акцентується увага на важливості формування ключових компетентностей молодших школярів [1, с. 96]. Дві перші із десяти ключових компетентностей Нової української школи – це компетентності спілкування державною та іноземними мовами. Комунікативно-діяльнісний підхід до навчання української мови спонукає вчителя розвивати мовлення учнів як один із головних чинників в освітній діяльності молодших школярів та їх самореалізації в соціумі. Проте і в Держстандарті, за редакцією 2011 р., розвиток мовленнєвої культури посідав чільне місце.

Різні аспекти формування мовленнєвої культури школярів відбито в працях сучасних дослідників, зокрема питання мовленнєвої особистості (М. Вашуленко, Л. Мамчур, Л. Паламар); духовно-естетичної сутності слова (В. Костомаров, В. Ніколаєва, В. Троїцький); лінгводидактичні та методичні аспекти відбито в дослідженнях А. Богуш, М. Вашуленка, Л. Варзацької, М. Пентиліук, О. Савченко та інших.

Проблема культури спілкування учнів початкової школи, виховання їх як особистостей не може бути розв'язана без урахування норм літературної мови, мовленнєвого етикету, що відіграють значну роль в оцінюванні ситуацій з вербальною та невербальною комунікацією. Рівень виховання, культури учня виявляється в манері говорити, умінні висловлювати думку, уважно слухати співрозмовника, володіти силою

голосу та інтонацією, у багатстві мовленнєвого етикету. Саме тому вже в початковій школі необхідно навчати учнів спілкуватися, дотримуючись етикетних норм (вербальних і невербальних), що формувалися впродовж століть багатьма поколіннями українців.

Культуру спілкування молодших школярів розуміємо як вид культури, що ґрунтується на відповідних знаннях, уміннях, навичках, системі моральних цінностей, які дають змогу реалізувати комунікативну взаємодію, з урахуванням етико-психологічних принципів і норм у конкретному суспільстві і конкретних ситуаціях.

Мовленнєва культура молодших школярів визначається як інтегральна духовна властивість особистості, яка відбиває здатність людини до культурно-мовленнєвої діяльності, спрямованої на загальнокультурну комунікацію, засновану на принципах естетизації й гуманістичній спрямованості поведінки. Індивідуальні засоби мовленнєвої культури спираються на індивідуальний культурно-мовленнєвий тезаурус людини, надають своєрідність мовленнєвому статусу особистості, особистісному культурно-мовленнєвому просторові кожної людини. Важливою ознакою мовленнєвої культури особистості є мовний (мовленнєвий етикет), основні вимоги якого ґрунтуються на етнокультурних традиціях.

Здійснений аналіз змісту чинних підручників з літературного читання, української мови вказує на його недостатність щодо належного формування культури спілкування в початковій школі, вони більше орієнтовані на засвоєння знань. Водночас, на наш погляд, слід доповнити підручники завданнями, що стимулюють мотивацію творчої діяльності, налаштовують на творчий підхід, заохочують ініціативу, самостійність, наполегливість у розв'язанні творчих проблем.

Анкетування вчителів засвідчило, що більшість педагогів усвідомлюють важливість розвитку мовленнєвої культури молодших школярів, визначають значний потенціал у цьому процесі саме літературного читання. Однак більшість із них зводить мовленнєву культуру до володіння граматичними та іншими нормами літературного мовлення, не має чіткого уявлення про особливості та можливості використання різних форм роботи, не використовує літературне читання з метою формування мовленнєвої культури учнів. Відповідно до зазначеного, у наступних наукових розвідках визначимо практичні шляхи формування мовленнєвої культури школярів на уроках літературного читання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Крамаренко А.М. Курс «Я досліджую світ» як складова освітнього процесу Нової української школи. *Нова українська школа в умовах викликів сучасності* : Зб. тез I Всеукр. наук.-практ. конференції (м. Маріуполь, Україна, 11 квітня 2019 року)/За заг. ред. Л. В. Задорожної-Княгницької. Маріуполь: МДУ, 2019. С. 95-98.

2. Попова О.І., Попова Л.П. Роль пейзажу у формуванні літературознавчої компетентності молодших школярів. *Наука III тисячоліття : пошуки, проблеми, перспективи розвитку* : матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (25-26 квітня 2019 року) : збірник тез. Бердянськ : БДПУ, 2019. С.190–192.